

Egy régi könyvtáros-mohikán emlékeiből

Ahogy lehet(ett)

6.

Bohókás tanulmányút-életkép

A címben foglalt út a Szovjetunióba vitt **Kondor** Magdával (K.M.) a 60-as évek vége felé, a két Kulturális Minisztérium közötti együttműködési szerződés keretében.

Viktorás, a tolmács

A kéttagú magyar delegáció vezetője természetesen a Könyvtári Osztály vezetője. Tekintettel a küldöttség jeles voltára, már moszkvai érkezésünkkor kísérő-tolmács várt ránk. Nem mindennapi figura volt az Inturiszt alkalmazottja. Kárpátaljai hucul, aki fogyatékos magyar ismeretekkel bírt, azt hiszem oroszul sem tudott igazán (inkább valamilyen rutén nyelvjárásban lehetett honos). Mindazideig magyar mutatványosok, cirkuszosok és hasonlók kísérőjeként tevékenykedett. Mindezekhez az italt ugyan nagyon kedvelte, de nem bírta. Ez volt Viktorás – ahogy elneveztük – tolmácsunk. Jóindulatú, kedves, megbízhatatlan, szakmailag gyatra. E tulajdonságai együttesen tették igazán emlékezetessé a tanulmányutat az egyéb folklorisztikus elemek mellett.

Utólagos politikai felhangok elkerülése végett is megemlítem, hogy az ottani Könyvtári Osztály akkori vezetője történetesen egy agit-prop.-ből szabadulhatott figura volt, aki szakmailag tökéletesen járatlanul csak az együttműködés jelentőségének hangoztatásában vélte a megbeszélések lényegét. De még így sem lehetett elkerülni, hogy szó essen pl. a szakozásról, amit tolmácsunk úgy fordított, hogy „valamilyen kartonocskákról beszél az elvtárs”, a szakozás, az osztályozás fogalma hidegen hagyta. Így egy idő után a nagyon fogyatékos orosz ismereteimet vetettem be, s így legalább a szakkifejezések körül nem maradt homály.

Közjáték Grúziában

Még a meghívás során kellett Pesten eldönteni, hová akarunk „vidékre” menni. Grúziában állapodtunk meg, így 3-4 nap múlva elkerültünk Tbiliszibe, egzotikus várakozásokkal eltelten. Hucul-tolmácsunk, Viktorás biztosított róla, hogy rendkívüli, hasonlíthatatlan vendéglátásban lesz részünk. Ezt józanul ítélte meg. Szép volt az Elbrusz feletti repülés, kellemes a látogatás, inkább kirándulás, mint szakmai jellegű. Tbilisziről sok emlék maradt, kedves emberekkel találkoztunk. Sztálin-relikviák – pontosabban Szoszo Dzsugasvili emlékek – ékesítették még mindig a várost.

Csúspontja azonban egy, a grúz-azerbajdzsáni határon fekvő faluban történt kirándulás volt. Dzsipen, úttalan utakon jutottunk el a faluba, ahol a kolhoz ve-

zetői nagyszabású bankettel fogadtak minket. Soha ennél rosszabb fogadtatást! A dúsan terített asztal körül a helyi szokásoknak megfelelően csupa férfi ült, a női egyenjogúságot a fal mellett álldogáló funkcionárius feleségek és egyéb asszonyok képviselték, akik a felszolgálásban buzgólkodtak hang nélkül. Grúz szokás szerint **tamada** (músortvezető) vezényelte a bankettet. Első szavai arról szóltak, mekkora megtiszteltetés egy ilyen magas rangú küldöttség látogatása. Kiemelte, hogy mi sem bizonyítja jobban a társadalmi változások óriási vívmányait, mint hogy egy asszony vezeti a küldöttséget. A falnál ácsorgó asszonyok szeme se rebbent. A finom grúz borokat, cinándálit és egyebeket ökörszarv-tü-lökben szolgálták fel, és Viktorás hamar az asztal alá került. Én muszáj-Herkulesként ittam, mivel K.M. nem bírta az italt. Így nekem innom, tolmácsolnom és válaszolnom kellett a tamada intenció szerint. Midőn elhangzott a kolhozelnök első üdvözlő beszéde, K.M. leszólt Viktorásnak az asztal alá: mit mondott az elnök? Én a tószty folyamányaként éppen ittam tülkömből. Viktorás tolmácsolt: „azt mondta az elnök elvtárs milyen jó, hogy ilyen f...a gyerekek jöttek a testvéri országból”. Az elvtársnő külön üdvözlését még így adta vissza énekelve: „a lányok, a lányok, a lányok angyalok”, ami voltaképpen szabad, de elvszerű fordítás volt, megfelelt a mutatványos-kíséret szókinésének. Az üdvözölt erre csuklani kezdett az elfojtott nevetéstől, nekem pedig cigányútra ment az esedékes boradagom.

Viktorás fordításai az asztal alól hasonló stílusban követték egymást – például amikor sűrűn érkezett felhívás a tolmácsolásra az asztal alá: „álljon meg a menet...” a közismert folytatással. Válaszadásra már nem is futotta erejéből, mivel előzékenyen ott is itatták. Minden ment a maga útján. Tósztyok, evés-ivás, a falnál ácsorgó egyenjogú nők szorgoskodása, mígnem éjjél felé vihógó szemmel hirdette meg a tamada: „Szoszó Dzsugasvilire, a grúz nép nagy fiára igyunk”. Viktorás csak annyit nyögött, tessék válaszolni, mert erre muszáj. Mivel pedig erre a tósztra semmi kedvem nem volt, K.M. elkezdett könyörögni, mondjak már valamit, mert élve nem kerülünk ki innen. Végül az unszolásokra úgy tósztoltam, hogy emelem tülkömet a marxizmus-leninizmus klasszikusaira, amit – megértvén a nem-akarást -ha nem is igazán lelkesen, de berzenkedve elfogadtak.

Éjjél után vissza hegyen-völgyön-folyómederben Tbiliszi felé, mígnem K.M., aki hátul ült két grúz között (én a sofőr mellett) segélykiáltást hallatott, „segíts, mert a grúzok összetévesztenek a feleségükkel”. Valamilyen ürüggyel (toalett) megállítottam a dzsipet, és a veszélyeztetett hölgyet ültettem előre a magam helyére.

A grúz kirándulás végakkordja a repülőtéren volt. A gép indulása előtt kinyitották a váróterem ajtaját, és versenyfutásban dőlt el, ki jut fel rá. Számos primőrásus, legfrissebb Pravdába csomagolt virágszállító grúz már elfoglalta a helyeket, mire felértünk a gépre. Vita kezdődött, elhangzott az is, hogy állva, mint a villamoson is repülnének a kofák a kolhozpiac haszna reményében, nem nagy idő az a néhány óra. K.M.-nak vacogva ismét eszébe jutott távoli családja. Végül Viktorás ezúttal a sarkára állt, közölte a gép kapitányával, hogy diplomáciai bonyodalom fenyegeti. Erre három helyet felszabadítottak a háztáji árusoktól, és szerencsésen visszarepültünk Moszkvába, majd egy-két nap után Pestre. Jó szívvel mondhattuk búcsúzáskor és a Kulturális Minisztérium beszámolóján: nem mindennapi vendéglátásban részesültünk.

Következik (zárszóként is): A 36. év

Rózsa György

Az Informatikai és Könyvtári Szövetség hírei

Az Informatikai és Könyvtári Szövetség képviselő-testülete március 27-i ülésén Domsa Károlynét kérte fel a határon túli magyar könyvtárakkal való együttműködés koordinálására. A testület foglalkozott azzal a javaslattal, melyet a KKDSZ elnöke tett a művelődési tárcának, hogy t.i. a kulturális terület szabályozására egy, közös törvény készüljön. A szövetség véleménye az, hogy a szakmával már egyeztetett törvénykonceptiót kellene mielőbb az országgyűlés elé terjeszteni, és ezt a véleményét az MKE-vel egyeztetve el is juttatta a miniszter úrhoz. Tárgyalt még a testület az NKA pályázatainak témáiról, s a következő ülésen egyeztetett javaslatokat el fogja juttatni a szakmai kollégium vezetőjéhez. A képviselők döntése alapján a szövetséget a Könyvtári és Szakirodalmi Tájékoztatási Szabványosítási Bizottságban Körmeny Edit (BME Könyvtár és Tájékoztatási Központ) képviseli, a 3K szerkesztőbizottságában pedig Kenyéri Kornélia (Pázmány Péter Tudományegyetem).

Április 2-án ülést tartott a KIK Megyei Könyvtári Tagozata. A tanácskozáson részt vett Skaliczki Judit és Bariczné Rózsa Mária is. A kollégák megvitatták a könyvtári törvény helyzetét, a képesítési és besorolási rendletekkel kapcsolatban várható további változtatásokat, a helyi kincstári finanszírozás tapasztalatait és a könyvtári statisztika körüli bizonytalanságokat. Szó volt még a szakmai támogatási programokról, a médiabusz üzemeltetéséről, az őszi könyvtári hetek programjáról és a könyvtári helyzetet felmérő vizsgálatokról.

Április 16-tól 18-ig ismét együtt dolgozott Kecskeméten a brit és a magyar szakértői csoport a megyei könyvtár stratégiai programja kidolgozásán. A rendkívül hasznos együttes munka a könyvtár munkatársaival újabb lendületet adott a projekt minden résztvevőjének.